

Pesten op school

PESTPROTOCOL

Inhoud

Pesten en pestprotocol	3
Pesten kan en mag niet getolereerd worden	3
Wat is het verschil tussen plagen en pesten	4
A. Pestprobleem als incident	4
B. Pestprobleem met een structureel karakter	5
Regels	8
Adviezen	9

Pesten en pestprotocol

Pestprotocol: d.w.z. een verklaring van directie, leerkrachten, ouders en leerlingen waarin is vastgelegd dat men het pestprobleem op school volgens een bepaalde werkwijze aanpakt. Iedere school behoort deze werkwijze te beschrijven zodat alle partijen weten hoe er in zo'n geval gehandeld kan worden.

Pesten kan en mag niet getolereerd worden

Het pestprobleem draait niet alleen om de pester en het gepeste kind. Op de achtergrond is er een zwijgende groep kinderen bij betrokken. Zij vormen het publiek voor de pester, waaraan hij/zij zijn succes afmeet. Er zijn echter ook kinderen die pesten afkeuren, maar zich er niet mee bemoeien.

Verder zijn er natuurlijk de ouders; zij worden dagelijks geconfronteerd met een emotioneel geknakt kind of krijgen thuis stoere verhalen te horen.

En dan is er de leerkracht die de groep – pesters en gepeste kinderen - elke dag in de klas heeft en iets kan doen aan de veiligheid van alle kinderen die aan haar/hem zijn toevertrouwd. Niemand mag de ogen sluiten voor pestgedrag. Ouders, leerkrachten, leerlingen, directies en besturen moeten er samen iets aan doen.

Op onze school willen we het hieronder vermelde protocol toepassen. We zullen er met de kinderen over praten. Zij weten dan hoe zij met pesten kunnen omgaan.

1. Wat is het verschil tussen plagen en pesten

Plagen: Bij plagen is er sprake van incidenten. Iemand zegt iets, een ander zegt iets terug en meestal is het dan afgelopen. Vaak is het een kwestie van elkaar voor de gek houden; de machtsverhouding is gelijk. De plager(s) en geplaagde(n) hebben een gelijke of bijna gelijke macht. Bij plagen loopt de geplaagde geen blijvende psychische en/of fysieke schade op en is in staat zich te verweren.

Pesten: Pesten is het systematisch uitoefenen van psychische en/of fysieke mishandeling door één of meerdere individuen op een persoon die niet in staat is zichzelf te verdedigen. Bij pesten is de macht ongelijk verdeeld. Pesten heeft negatieve gevolgen voor het slachtoffer; hij kan en/of mag niet voor zichzelf opkomen noch zich verweren. Doet hij dit wel, dan kan dit voor de pester(s) een reden zijn om hem nog harder aan te pakken. Pesten begint altijd als incident. Daarom is het belangrijk om ieder signaal serieus te nemen. Het signaal komt van leerlingen, van ouders/verzorgers of van collega's. Neem het signaal dus altijd serieus, ook al wordt het (nog) niet als probleem gezien.

A. Pestprobleem als incident

1A. Informatie verzamelen

Doel: Een beeld krijgen van de situatie

Acties: Nadat de leerkracht het signaal heeft ontvangen, wordt gestart met het verzamelen van informatie zoals:

- gesprek met het gepeste kind
- gesprek met de pester
- observatie in vrije situaties, bijv. plein en gymles
- gesprek met collega's
- oriënterend gesprek met de ouders/verzorgers
- gesprek met overblijfoeders
- sociogram (vanaf groep 3)

De gesprekken worden vastgelegd en bewaard in de leerlingenmap.

2A. Eenvoudige concrete maatregelen

Doel: Voorkomen dat pesten structureel wordt

Acties: Als de informatie is verzameld, wordt bepaald welke concrete maatregelen genomen kunnen worden om het pesten te stoppen en te voorkomen dat het een structureel karakter krijgt. Er worden duidelijke afspraken gemaakt, bv:

- veranderen van de plek in de klas
- bepalen van de plek in de rij naar de gym
- bekijken looproute in de klas
- dagelijks/wekelijks gesprekje met de kinderen, samen en/of apart (vastleggen en bewaren in leerlingenmap)
- afspraak met speelmaatje op het plein
- voor- en nabespreken pauze
- voorkomen bij de gymles dat leerlingen zelf groepjes samenstellen en dat er bepaalde leerlingen als laatste overblijven
- ervoor zorgen dat het gepeste kind bij groepswork ingedeeld is in een positief samenwerkend groepje
- bespreken met de intern begeleider

Er worden met de kinderen duidelijke afspraken gemaakt.

Op klassikaal niveau kan aandacht besteed worden aan de sociale sfeer in de klas door middel van het opstellen van klassenregels en lessen uit een programma sociale vaardigheidstraining, bv: Leefstijl, Zeg nou zelf, Beter omgaan met jezelf en de ander enz.

- 3A.** Aanpak probleem op groepsniveau.
Doel: Groepsklimaat verbeteren.
Acties: Regels afspreken. De afspraken zoveel mogelijk uit de kinderen zelf laten komen. Dan zijn het hun regels en kun je de kinderen, bij het overtreden van de afspraken, op hun eigen verantwoordelijkheid aanspreken. Suggesties:
- tolereer geen vervelende opmerkingen naar en over elkaar
  - accepteer geen extreem stoere verhalen in de kring
  - let op dat kinderen naar elkaar luisteren en iedereen aan het woord kan komen
  - spreek met kinderen af dat zij niet op een vervelende manier aan elkaar zitten
  - spreek met de kinderen af dat zij niet ongevraagd aan elkaars spullen komen
  - blijf gezellige activiteiten doen
  - lesmateriaal gebruiken ter verbetering van de sfeer
  - tegelijkertijd met collega's afspraken maken op schoolniveau; als er al een lijst met afspraken bestaat, deze nog eens samen doornemen
- 4A.** De ouders informeren over de groeps-/schoolafspraken.
- 5A.** Na b.v. 8 weken evalueren met de groep, collega's en ouders. Bij geen resultaat zonodig plan bijstellen en nog eens na 4 weken herhalen.
- 6A.** Als er geen resultaten zichtbaar zijn, wordt hulp ingeroepen bij externe deskundigen, te denken valt aan: Zorgplatform, (PCL van het SamenwerkingsVerband???), WSNS-functionarissen.

B. Pestprobleem met een structureel karakter

Wanneer pestproblematiek een structureel karakter heeft aangenomen, zal het probleem breed aangepakt moeten worden: op schoolniveau en op klassenniveau.

Bij structureel pesten is altijd sprake van een probleem in de groeps sfeer en -veiligheid.

- 1B.** De oriëntatiefase: beeldvorming groepsklimaat
Doel: Door informatie via diverse kanalen, een duidelijk beeld verkrijgen van de wijze waarop kind en ouders de pesterijen beleven; de ouders van de direct betrokkenen worden serieus betrokken en voelen zich gehoord.
Acties: Inwinnen van informatie op individueel niveau:
- door een gesprek met ouders (en kind)
  - slachtoffer en pester(s) vullen een zelfbeeldvragenlijst in
  - gesprek met collega's
  - gesprek met overblijfoeders
- Indien nodig wordt de ouders van de direct betrokkenen hulp en/of advies van externe instanties aanbevolen.
 Inwinnen informatie op klassenniveau:
 De leerkracht brengt het groepsklimaat in kaart m.b.v.
- eigen observaties, ook in vrije situaties, b.v. plein en gymles
  - de computer pesttest
  - een sociogram

N.B. **1B.** en **2B.** kunnen ook in omgekeerde volgorde worden genomen.

2B. Inbreng signaal structurele pestproblematiek in het team
Doel: Het hele team betrekken bij de aanpak van structurele pestproblematiek met als doel verbetering van de groepssfeer en versterking van het gevoel van veiligheid in de klas en op school. Indien het niet mogelijk is het gesignaleerde probleem op korte termijn in het team te bespreken, dan alvast bespreken met de intern begeleider en op een later tijdstip het probleem breed in het team brengen.

3B. Teamoverleg: brainstormsuggesties, breed plan van aanpak.
Doel: Door middel van een probleemanalyse worden aanknopingspunten verkregen voor het bedenken van een plan van aanpak van de pestproblematiek; gezamenlijk werken aan een plan van aanpak bevordert de onderlinge betrokkenheid en vergroot de draagkracht van het team; afspraken worden doelmatiger nageleefd.

Acties: *Uitgangspunt: wat is er aan de hand?*
Aan de hand van de ingebrachte gegevens kan het team mogelijke oorzaken van de pestproblematiek aanwijzen.

.....en wat gaan we daaraan doen?
Suggesties voor een plan van aanpak op klassenniveau en schoolbreed. Gezamenlijk worden zoveel mogelijk suggesties aangedragen voor de aanpak van de pestproblematiek.

Klassenniveau:

De betrokken leerkracht en de IB-er maken op grond van de voorstellen een plan van aanpak binnen de klas. Dit plan sluit aan bij de bestaande klassensituatie. Uitgangspunt is dat de leerlingen samen verantwoordelijk zijn voor de sfeer in hun groep. Enkele suggesties om het groepsklimaat te verbeteren:

- tolereer niet dat leerlingen vervelende, kwetsende opmerkingen naar en over elkaar maken
- accepteer geen extreem stoere verhalen in de kring
- let op dat kinderen naar elkaar luisteren en iedereen aan het woord kan komen
- spreek met kinderen af dat zij niet op een vervelende manier aan elkaar zitten
- spreek af dat de kinderen niet ongevraagd aan elkaars spullen komen
- kies lesmaterialen ter verbetering van de sfeer
- blijf gezellige activiteiten doen: dit bevordert de groepssfeer eveneens (zie voor verdere suggesties ook "pestprobleem als incident", punt 2)

Schoolniveau:

Het team maakt gezamenlijk een keuze voor strategieën die schoolbreed uitgevoerd zullen worden. Te denken valt aan:

- concrete afspraken over gedragsregels die schoolbreed gelden
- spreek met elkaar af één lijn te trekken bij het actieve toezicht op het schoolplein
- koppel, indien nodig, zowel opvallend negatief als positief sociaal gedrag van leerlingen terug naar de groepsleerkracht wanneer het leerlingen betreft die betrokken zijn bij het structurele pesten
- spreek kinderen aan op hun negatieve gedrag in de omgang met elkaar
- beloon kinderen voor hun positieve sociale gedrag
- maak afspraken omtrent de gezamenlijke naleving van de afspraken door teamleden en leerlingen.

4B. Ouders/verzorgers informeren
Doel: Het stimuleren van de betrokkenheid van de ouders/verzorgers bij het plan van aanpak op school en hen vragen hierover met hun kinderen te praten.
Actie: Eventueel worden de ouders/verzorgers ingelicht over de activiteiten Afspraken op klassen- en schoolniveau die in het kader van de aanpak van de pestproblematiek worden uitgevoerd.

5B. Evaluatie in het team
Doel: Feedback geven en krijgen over de uitgevoerde interventies en advisering omtrent vervolg aanpak aan de verschillende betrokkenen.
Actie: In het team worden de bevindingen en resultaten van de interventies besproken. Op grond hiervan wordt bekeken welke activiteiten zinvol zijn geweest en effectief bleken. Indien nodig wordt opnieuw nagedacht over nieuwe mogelijkheden om problemen verder aan te pakken.
Indien nodig: externe deskundigheid inroepen.
De ouders krijgen feedback in de vorm van een mondelinge toelichting of via een schrijven. Een ouderavond kan tot de mogelijkheden behoren mits goed voorbereid en onder onafhankelijke en deskundige begeleiding.
N.B. Een ouderavond kan ook een valkuil zijn: ouders kunnen van de gelegenheid gebruik maken om onderling conflicten uit te vechten of alsnog verhaal te halen bij de school.

Regels:

1. Niemand wordt op zijn uiterlijk beoordeeld. Niet door de kinderen en ook niet door het team. We sluiten niemand buiten.
2. We hebben respect voor elkaars spullen en komen hier ook niet zonder toestemming van de eigenaar aan.
3. We lachen elkaar niet uit en accepteren elkaar zoals we zijn.
4. We gebruiken de voornaam van het kind en geven elkaar geen bijnaam.
5. We gaan niet over elkaar praten of roddelen.
6. We plegen geen mishandeling.
7. We laten elkaar met rust.
8. We kiezen geen partij als kinderen met elkaar ruzie hebben.
9. We schenken geen aandacht aan de pester. Blijft het pesten doorgaan, dan ga je naar de leerkracht. Dit is geen klikken.
10. Als je wordt gepest, dan ga je naar de leerkracht.
11. Als je ruzie hebt, probeer dat dan eerst zelf uit te praten. Helpt dit niet, dan ga je naar de leerkracht.
12. Als een ruzie opgelost is, dan moet je de pester vergeven en de ruzie proberen te vergeten.
13. We luisteren goed naar elkaar.
14. Als je gepest wordt, praat er dan thuis over. Je moet het niet geheim houden.
15. Nieuwe kinderen in de groep worden zo goed mogelijk opgevangen en ontvangen.
16. Deze regels gelden niet alleen op school maar ook buiten school.

Adviezen voor alle ouders:

- Neem het probleem serieus; het kan ook uw kind overkomen.
- Neem de ouders van het gepeste kind serieus.
- Maak het tot een gemeenschappelijk probleem.
- Praat met uw kind over school, over de relaties in de klas, over wat leerkrachten doen en hoe zij straffen. Vraag hen ook af en toe of er in de klas wordt gepest.
- Corrigeer uw kind als het voortdurend anderen buitensluit.
- Geef zelf het goede voorbeeld.
- Leer uw kind voor zichzelf en voor anderen opkomen.

Adviezen aan ouders van kinderen die pesten:

- Neem het probleem serieus.
- Raak niet in paniek. Elk kind loopt kans pester te worden.
- Probeer achter de mogelijke oorzaak van het pesten te komen.
- Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport.

Adviezen aan ouders van gepeste kinderen:

- Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat, kunt u de ouders van de pester benaderen en voorzichtig vragen er met hun kind over te praten. Gebruik daarbij als argument dat elk kind op straat veilig moet kunnen zijn. Niemand zal dat ontkennen.
- Pesten op school kunt u het beste direct met de leerkracht bespreken.
- Als u van uw kind er met niemand over mag praten, steun dan uw kind, geef het achtergrondinformatie en maak uw kind duidelijk dat de school het probleem voorzichtig zal aanpakken.
- Beloon uw kind en help het zijn zelfrespect terug te krijgen.
- Stimuleer uw kind tot het doen van die dingen waarin het goed is en kan uitblinken.
- Wordt uw kind op de sportclub gepest door leeftijd- of klasgenoten, vraag dan de leiding aan het pesten aandacht te besteden en met de kinderen te bespreken dat ieder kind op de club veilig moet zijn.
- Houd de communicatie open, blijf dus in gesprek met uw kind. Doe dat niet op een negatieve manier zoals: wat is er vandaag weer voor ergs gebeurd?
- Steun uw kind in het idee dat er een einde aan komt.
- Laat uw kind opschrijven wat het heeft meegemaakt. Dit kan best emotionele reacties bij uw kind oproepen. Op zich is dat niet erg, als het maar hierbij geholpen wordt de emoties te uiten en te verwerken.
- Laat uw kind deelnemen aan een sociale vaardigheidstraining (Spatie, Perspectief)